

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

Teema kokkuvõte

Tartu Ülikooli ja Tallinna Ülikooli eripedagoogika õppekavade analüüs

veebruar 2019

RITA-RÄNNE
projekt

RITA-RÄNNE projekt aitab välja töötada teaduslikult põhjendatud innovaatilisi lähenemisi rände ja lõimumise protsesside juhtimiseks Eestis, eesmärgiga aidata kaasa majanduse arengule ja ühiskonna sidususe suurenemisele

AUTORID

Merit Hallap, Marika Padrik

RITA-RÄNNE projekti üheks eesmärgiks on välja töötada visioon ühtsest Eestis koolist, kus koos õpivad erineva kultuuri- ja keeletaustaga õpilased. Ühtne Eesti kool peaks pakkuma kvaliteetset haridust, mis lähtub iga õpilase vajadustest ja mille keskmeks on kõigi õpilaste väga hea eesti keele oskus (Kirss, Kitsnik, Pedaste, 2019). Muukeelsete õpilaste arv Eestis koolis oletatavasti kasvab nii uusimmigrantide (vt Kasemets et al., 2013) kui Eestis sündinud muukeelsete õpilaste arvelt. Paljudel õpilastel on ühes või teises klassis raskusi toimetulekul eestikeelses õppes (vt Pulver, Toomela, 2014), mistõttu on nad Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 46 järgi haridusliku erivajadusega õpilased (*Haridusliku erivajadusega õpilane on õpilane, kelle kooli õppekeele ebapiisav valdamine toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppe sisus, õppeprotsessis, õppe kestuses, õppekoormuses, õppekeskkonnas (nagu õppevahendid, õpperuumid, suhtluskeel, sealhulgas viipekeel või muud alternatiivsed suhtlusvahendid, tugipersonal, spetsiaalse ettevalmistusega pedagoogid), taotletavates õpitulemustes või õpetaja poolt klassiga töötamiseks koostatud töökavas.*). Selliste õpilastega peavad töötama nii klassi- kui aineõpetajad, aga ka eripedagoogid/logopeedid.

Uuringud (Pulver, Toomela, 2012, 2014) on näidanud, et õpetajad ei valda muukeelsete laste arengut toetavaid õpetamise meetodeid. OECD õpetaja pedagoogiliste teadmiste pilootuuringu Eesti raport (Malva et al., 2018) toob välja vajaduse pöörata enam tähelepanu erivajadustega õpilaste õppimise toetamisele (sh teemadele nagu diferentseeritud õpetamine, õppija erivajaduste väljaselgitamine, kaasamine ja **multikultuurse** pedagoogika rakendamine klassiruumis). Samuti rõhutatakse raportis (lk 70), et kuigi immigrantidest õpilaste arv on Eestis võrreldes teiste OECD riikide keskmisega väga madal (PISA 2015), on see üks olulisi aspekte kaasava hariduse kontekstis, millele tuleb õpetajate koolituses senisest enam tähelepanu pöörata.

Täht jt (2018) avaldatud uuringuraportis "Eesti ja vene õppekeele koolide 15-aastaste õpilaste teadmiste ja oskuste erinevuse põhjuste analüüs" tuuakse välja, et eesti õppekeele koolides on kõigi PISA testi valdkondade tulemused oluliselt kõrgemad kui vene õppekeele ja keelekümbluskoolides, kusjuures viimased omavahel oluliselt ei erine. Uuringu tulemusel tehakse haridusjuhtidele ettepanek kaaluda võimalusi suurendada eesti õppekeele koolide valmisolekut vene emakeele õpilaste õpetamiseks. Samas raportis suunatakse keelekümbluskoolide õpetajaid arendama õpilaste ainelaseid teadmisi ja teise keele oskust samaaegselt ja paindlikult. Nimetatud oskus osutus uuritud õpetajatel puudulikuks, niisama kui nende eesti keele oskus, teadmised keelilise arengu, kakskeelsuse ja õppimise seoste kohta. Samuti juhitakse raporti järelustes tähelepanu sellele, et nii vene õppekeele kui keelekümbluskoolid vajavad täiendavaid, teise keele õppimise eripärasid arvestavaid õppematerjale, kuna õpetajatel puudub aeg ja ka oskused nende iseseisvaks koostamiseks.

Eelöeldust tulenevalt analüüsisime Tartu Ülikooli ja Tallinna Ülikooli eripedagoogika õppekavu, et selgitada, milline on õppekavas sisalduva info alusel tulevaste eripedagoogide ja logopeedide valmidus töötada mitmekeelses ja -kultuurilises klassiruumis. Keskendusime ainekavades kättesaadavale infole (vt tabel 1): aine eesmärk, õpiväljundid, sisu. Otsisime infot kahe grupi märksõnade järgi: a) “mitmekeelsus/kakskeelsus”, “muukeelsus/-keelne”, “mitmekultuurilisus”, “multikultuurne pedagoogika”, “kultuuridevaheline...”; b) “keele õpetamine”, “keelelise arengu /kõnearengu toetamine”. Teise rühma märksõnad tõime sisse seetõttu, et keelelise pädevuse kujundamine muu-/ mitmekeelsetel õpilastel on väljakutse pedagoogidele ja samas ka alus õpilaste edukale toimetulekule koolis. Keelepädevuse kujundamiseks on erinevaid võimalusi, nt võivad õpetajad omandada keelekümblusmetoodika (elemente); lõimitud aine- ja keeleõppe (elemente), kommunikatiivse keeleõppe (elemente), erivajadustega õppijate eesti keele oskuste kujundamise (eri)metoodika (elemente). On selge, et kõikides ainekavades ei pruugi nimetatud info/märksõnad kajastuda. Samas võib info puudumine viidata vastavate teadmiste/pädevuste kujundamise puudumisele aines.

Tabel 1. Tartu Ülikooli (TÜ) ja Tallinna Ülikooli (TLÜ) eripedagoogika õppekavade võrdlus

TÜ eripedagoogika bakalaureuse õppekava	TLÜ eripedagoogika bakalaureuse õppekava
<p>HTEP.02.050 Logopeedia alused 3 EAP</p> <p><u>Väljund:</u> Üliõpilane oskab märgata kõnepuuetega lapsi ja täiskasvanuid ja tunneb kommunikatsiooni toetamise põhimõtteid.</p> <p><u>Sisukirjeldus:</u> Logopeedia kui rakendusteadus: aine, objekt, meetodid. Logopeedilise töö põhimõtted. Kõnepuute märkamine ja logopeedilise hindamise põhimõtted. Logopeedi roll HEV-lastel abistamisel. Ülevaade kõnepuuetest lastel ja täiskasvanutel. Alakõnega laste kõne arengu toetamine.</p>	<p>KAE6092.HR. Erivajadustega laste kõne arendamine 3 EAP</p> <p><u>Eesmärk:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Luua eeldused teadmiste omandamiseks koolieelikute kõne arendamiseks. • Toetada valmisolekut teada ja kasutada erinevaid mängulisi võtteid lapse sõnavara, grammatika, häälendamise ja suhtlemisoscuse arengu toetamiseks <p><u>Sisukirjeldus:</u> Kõnearendus ja koolieelse lasteasutuse õppekava. Kõne arendamise eesmärgid ja ülesanded koolieelses eas. Keele omandamise sotsiaalsed eeldused. Tingimuste loomine kõne arenguks. Kõnearengu erinevate etappide iseloomustus ja metoodika. Koolieeliku kõne ja selle iseloomustus. Lauseloome- ja mõistmisoscuse areng, grammatiline vormistik, sõnavara ja häälendamise areng.</p> <p><u>Väljundid:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • teab väikelaste ja koolieelikute kõne arendamise põhimõtteid; • tunneb ära ja hindab kriitiliselt lapse

	<p>kõneliste oskuste arengut;</p> <ul style="list-style-type: none"> • toetab pädevalt lapse sõnavara, grammatika ja lauseloome kujunemise protsessi igapäevategevustes; • kasutab laste kõne arendamisel mängulisi võtteid, praktilisi tegevusi ja igapäevaseid vahendeid/materjale.
<p>SHHI.03.054 Kakskeelne laps - erivajadustega laps? 4 EAP</p> <p><u>Väljundid:</u> Üliõpilane teab kakskeelse ja ükskeelse lapse kõne arengu ning kõneloome ja -taju erinevusi; eristab teise keele mõjust tingitud keelekasutuse vigu keelepuudega (alakõnega) lastele iseloomulikest vigadest; teab sobivaid võtteid ja materjali kõne arengu/teise keele omandamise toetamiseks koolieelses eas ning õpiabi võimalusi koolieas; suhtub toetavalt mitmekeelsusesse ja mitmekultuurilisusesse Eesti haridussüsteemis.</p> <p><u>Sisukirjeldus:</u> Kakskeelsuse (mitmekeelsuse) määratlus, tüpologia, uurimine. Kakskeelse lapse areng. Kakskeelse lapse kõne/keelelist arengut mõjutavad tegurid. Interferents. Mitmekeelse lapse keelise arengu hindamine/jälgimine. Muukeelsete laste õpetamisega seotud seadusandlus Eestis. Eestis olemasoleva muukeelsete laste õpetamise süsteemi kriitiline analüüs. Muu(kaks)keelsus ja eripedagoogika</p>	<p>KAL6005.HR. Mitmekultuuriline õpikeskkond 3 EAP</p> <p><u>Eesmärk:</u> luua üliõpilastele alused teadmiste ja oskuste kujunemiseks õpetamise ja kasvatamise võimalustest mitmekultuurilises õpikeskkonnas</p> <p><u>Sisukirjeldus:</u> Mitmekultuursusega seotud mõisted. Kultuur ja identiteet. Kultuuridevaheline kommunikatsioon koolis ja ühiskonnas. Integratsiooni paradigmade arengufaasid Eestis. Õpetamise strateegiad mitmerahvuselises klassis (võrdsed õigused heale haridusele: teooria ja tegelikus. Õppekirjanduse analüüs lähtuvalt mitmekultuurilise õpikeskkonna vajadustest. Mitmekultuurilise hariduse teostamiseks vajalikud ressursid: õpetaja ettevalmistus ja ühiskondlike hoiakute kujundamine. Õppekava prioriteetid ja põhimõtted. Eesti kooli valmisolek mitmekultuuriliseks hariduseks.</p> <p><u>Väljundid:</u> Üliõpilane on kursuse lõpus omandatud teadmiste ja oskuste põhjal suuteline adekvaatselt hindama mitmekultuurilise klassi/rühma väärtusi, vajadusi ja probleeme. Ta oskab töötada ja õpetada mitmekultuurilises klassis ning on valmis ja suudab analüüsida, teha õiged otsused probleemsete õpituatsioonide lahendamisel</p>
<p>SVHI.03.022 Keelepuuete avaldumine ja märkamine 3 EAP</p> <p><u>Sisukirjeldus:</u> alakõne tunnused, mehhanism, kommunikatsioonioskuste hindamine, kõnearenduse põhimõtted</p>	<p>KAE6076.HR. Tänapäeva eesti keel 3 EAP</p> <p><u>Eesmärk:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • anda teoreetiline alus eesti keele õpetamiseks; • luua valmisolek töötada kõne- ja keelehäirete märkaja ja korrigeerijana. <p><u>Sisukirjeldus:</u> ülevalde eesti keele ortograafia, morfoloogia, süntaksi reeglitest. Keele variatiivsus. Praktiline keelekasutus.</p>

	<u>Väljundid:</u> märkab keelevigu ja oskab neid parandada.
<p>HTEP.02.084 Eesti keele õpe erivajadustega lastele I, 6 EAP</p> <p><u>Väljund:</u> Üliõpilased omandavad oskused eesti keele tundide ettevalmistamiseks, läbiviimiseks ning analüüsiks õpiraskustega ja intellektipuuetega laste õpetamisel.</p> <p><u>Sisukirjeldus:</u> Teadmised: emakeele õppe korraldus ja teoreetilised alused, lugema ja kirjutama õpetamine, praktilise grammatika õpetamine. Oskused: harjutusvara analüüs, tunnikonspektide koostamine ja analüüs, õpilaste juhendamine ja abistamine.</p>	
<p>SHHI.03.003 Bakalaureuseksam eripedagoogikas 6 EAP</p> <p><u>Väljundid:</u></p> <p>Bakalaureuseksami positiivsele hindele sooritanud üliõpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> - omab süsteemset ülevaadet eripedagoogika põhimõistetest ja uurimismeetoditest; - tunneb erivajadustega laste arendamise teoreetilisi koolkondi, arengusuundi ja aktuaalseid probleeme; - oskab märgata interdistsiplinaarseid seoseid; - omab ülevaadet erivajadustega laste arendamise ja õpetamise korraldusest Eestis; - omab erivajaduste mõistmiseks vajalikke teadmisi anatoomiast, füsioloogiast ja neuroloogiast; - tunneb erivajadustega laste psüühika arengu iseärasusi; - omab alusteadmisi emakeele ja matemaatika õpetamise erimetoodikast; - omab alusteadmisi erivajadustega laste õpetamisest koolieelses eas; - omab alusteadmisi andmete kogumisest ja tõlgendamisest pedagoogikateaduses; - omab piisavat teoreetilist ettevalmistust jätkamaks õpinguid eripedagoogika magistriõppes 	

<p>SHHI.01.030 Suhtlemine ja tagasiside haridusorganisatsioonis 4 EAP</p> <p><u>Väljund</u> (seotud analüüsiga): kirjeldab kultuuridevaheliste erinevuste arvestamise võimalusi haridusorganisatsioonis</p> <p>Sisukirjeldus (osaliselt): Kultuuri mõju suhtlemisele ja käitumisele.</p>	
<p>SHHI.01.056 Õpetamine ja refleksioon eripedagoogikas 7 EAP</p> <p><u>Väljund</u> (seotud analüüsiga): oskab analüüsida, mil määral õppekeskkond on turvaline, kõigi õppijate (sh erivajaduste, erineva keele-, haridus või kultuuritaustaga õppijate) kaasamist toetav ja võimaldab õppijatel tunda eduelamust;</p>	
<p>TÜ eripedagoogika ja logopeedia magistriõppekava</p>	<p>TLÜ eripedagoog-nõustaja magistriõppekava</p>
<p>HTEP.02.085 Eesti keele õpe erivajadustega lastele II (3 EAP)</p> <p><u>Eesmärk</u>: Anda teadmisi kõne arendamise võimalustest, teksti analüüsist ja lugemistunni kavandamisest ning läbiviimisest HEV lastele. Töö sõnavara ja lausega lugemistunnis. <u>Sisu</u>: Tekstide kohandamine. Näitlikustamine keeleõppes. Töövõtted lugemistunnis. Lugemistehnika arendamine. Jutustama õpetamine. Teksti mõistmine ja mõistmisraskused. Kirjaliku dialoogi analüüs. Töö teabe- ja tarbetekstiga.</p>	<p>KAE7035.HR - Erivajadustega laste kõne ja kommunikatsiooni arendamine, 6 EAP</p> <p><u>Eesmärk</u>: Anda ülevaade kõne- ja keele psühholoogiast, kõne arengust, kõne- ja keeleprobleemidest, kõne arengu toetamiseks sobivatest meetoditest ja võtetest. <u>Väljundid</u>: tunneb võimalusi laste kõneprobleemide ületamiseks ja kõne arengu toetamiseks; omab teadmisi kõne ja keele arendamise erinevatest meetoditest ja võtetest. <u>Sisukirjeldus</u>: Eripedagoogi ja õpetaja võimalused kõnearendustööks. Kõnearenduse teooriad, printsiibid ja meetodid. Alternatiivne kommunikatsioon. Praktiline töö lapse kõne- ja keelekasutuse arendamiseks: töökorraldus, vahendid, meetodid, võtted, mängud.</p>
<p>HTEP. 02.082. Koolieelne kõnearendus (3 EAP)</p> <p><u>Eesmärk</u>: anda ülevaade alakõnega koolieelikute kõne arengu iseärasustest ning kõnearenduse metoodikast. Õpetada koostama kõnearendustunni plaan-konspekti, arvestades lapse puuet ja kõne arengu taset. <u>Väljundid</u>: Üliõpilane kirjeldab ja valib lapse kõne arengu tasemele sobivaid meetodeid,</p>	

<p>võtteid, materjale kõne arendamiseks. Üliõpilane oskab koostada lapse kõne arengut toetava tegevuse konspekti/plaani. Üliõpilane teab sõnaliike, käänd- ja pöörd sõna morfoloogilisi kategooriaid, lausetüüpe. <u>Sisukirjeldus:</u> kõnearenduse üldpõhimõtted koolieelses eas, töökorraldus, kõnearenduse metoodika.</p>	
<p>SHHI.03.035 Õppevara kohandamine ja koostamine (3 EAP) <u>Eesmärk:</u> Kujundada teoreetilised teadmised tekstide koostamisest ja kohandamisest ning õpetada koostama ja kohandama tekste õpieesmärkidest lähtuvalt. <u>Väljundid:</u> Üliõpilane teab teksti koostamise ja kohandamise etappe. Üliõpilane koostab erinevat tüüpi õppetekste. Üliõpilane kohandab erinevat tüüpi õppetekste. <u>Sisukirjeldus:</u> Teksti liigid õppetöös. Teksti sobivus õpieesmärkide täitmiseks. Tekstide koostamise etapid. Tekstide sisuline ja keeleline kohandamine.</p>	
<p>SHHI.03.019 Arengulised keelepuuded (4 EAP) <u>Eesmärk:</u> anda teoreetiline ülevaade arenguliste keelepuuete avaldumisest, diagnostikast ja teraapiast. <u>Väljundid:</u> Üliõpilane mõistab arenguliste keelepuuete mehhanisme, kirjeldab nende avaldumist, kvalifitseerib sümptomeid ja tunneb puude selle kirjelduse alusel ära. Ta kirjeldab teraapia eesmärgi, töövõtteid ja meetodeid, lähtudes kliendi vajadustest <u>Sisukirjeldus:</u> Alakõne. Kõne arengu peetus. Logopeediline töö alakõnega õpilastega. Kommunikatsioonipuude avaldumine ja ületamine autismspektrihäirete ja aktiivsustähelepanuhäirete korral. Kõne mõistmise ja pragmaatiliste oskuste kujundamine arenguliste keelepuuetega lastel.</p>	
<p>SHHI.03.070 Kõnearenduse praktikum (2 EAP) <u>Eesmärk:</u> õpetada koostama kõnearendustunni plaan-konspekti, arvestades lapse puuet ja kõne arengu taset ning planeerima ja läbi viima kõnearendustunde <u>Väljundid:</u> Üliõpilane kirjeldab ja valib lapse kõne arengu tasemele sobivaid meetodeid, võtteid, materjale kõne arendamiseks.</p>	

<p>Üliõpilane koostab lapse kõne arengut toetava tunni plaan-konspekti.</p> <p><u>Sisukirjeldus:</u> Kõnearenduse üldpõhimõtted, korraldus, kõnearenduse metoodika; kõnearendustunni eesmärgistamine, planeerimine ja läbiviimine.</p>	
<p>HTEP.02.094 Kõne uurimise seminar (2 EAP)</p> <p><u>Eesmärk:</u> õpetada uurima erinevas vanuses laste kõnet.</p> <p><u>Väljundid:</u> Oskab kirjutada logopeedi hinnangut kliendi kõne kohta ja püstitada arenduseesmärke.</p> <p><u>Sisukirjeldus:</u> Antakse ülevaade kõne uurimise metoodikast koolieelses ja koolieas. Õpitakse valima uurimisvõtteid, muutma uurimisvõtete ja -materjali raskusastet . Koostatakse kõne uurimise plaan ja materjalid 1 alakõnega lapse, sh õppekeelest erineva kodukeelega lapse kõne hindamiseks. Koostatakse alakõnega lapse kõne uuringu protokoll ja kõne iseloomustus.</p>	
<p>SVHI.03.024 Logopeedia praktika haridusasutuses (10 EAP)</p> <p><u>Eesmärk:</u> Rakendada teoetelistes kursustes saadud teadmisi praktilises logopeedi töös lasteaias, koolis ja/ või nõustamiskeskuses.</p> <p><u>Väljundid:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Üliõpilane oskab hinnata erinevas vanuses laste kõne-, keele- ja suhtlusoskusi ning püstitada kõnediganoosi. 2. Üliõpilane omab esmaseid oskusi konsulterimiseks, nõustamiseks ja meeskonnatööks. 3. Üliõpilane oskab planeerida kõnearenduslikku tööd ja viia läbi individuaal- ja rühmatunde kommunikatsioonipuuetege lastega. 4. Üliõpilane oskab täita vajalikku dokumentatsiooni (IAK; kõne iseloomustus). <p>FLEE.08.056 Suuline kõne (3 EAP)</p> <p><u>Eesmärk:</u> Õppeaine annab ülevaatliku pildi eesti keele suulise allkeele erijoontest ja nende uurimisest. Samuti õpetab see üliõpilast analüüsima suulise keele grammatikat ning koostama suulise keele analüüsiks vajalikku materjalikorpus.</p> <p><u>Väljundid:</u> Üliõpilane omab teadmisi suulise eesti keele kesketest erijoontest.</p> <p><u>Sisukirjeldus:</u></p>	

<p>Suulise ja kirjaliku keele põhierinevused. Suulise kõne erisõnavara. Lausung suulises kõnes ja selle erijooned. Eneseparandused, nende liigid ja kasutus. Dialogi ehitus: kõnevoorud ja naabruspaarid. Küsimused, partneriparandused, direktiivid ja tagasiside.</p>	
<p>SHHI.02.018 Lõimitud aine- ja keeleõpe (3 EAP)</p> <p><u>Eesmärk:</u> Anda üliõpilastele teadmisi ja oskusi, loomaks ning juhtimaks ainet (sisu), keelt, kultuuri ja õpioskusi lõimivat ning väärtustavat õppeprotsessi.</p> <p><u>Väljundid:</u> Kursuse läbinud üliõpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> * omab arusaama LAK-õppe olemusest, põhimõtetest ja eesmärkidest; * oskab luua ainetevahelisi ja aineteüleseid seoseid, arendades õppijate aine- ja keeleteadmisi ning õpioskusi; * omab ülevaadet võimalustest kujundada õpikeskkonda, mis toetab õpilase arenemist iseseisvaks ja aktiivseks õppijaks; * oskab luua aineüleseid teemakäsitlusi ning teemadega seotud tegevusi ja ülesandeid LAK-õppe tunnis, koostades ja/või kohandades õppematerjali; * tunneb LAK-õppe hindamise põhimõtteid ning oskab anda hinnanguvaba tagasisidet; * omab ülevaadet vastavat valdkonda käsitlevast kirjandusest ja veebilehtedest. <p><u>Sisukirjeldus:</u> Kursus annab ülevaate LAK-õppe olemusest, eesmärkidest ja õppe läbiviimise põhimõtetest, arvestades Põhikooli riikliku õppekava ja kaasaegset mitmekultuurilist õpikeskkonda.</p>	

Märkus: Lisaks ainetele, mille sisu või õpiväljundid on otseselt seotud kõne arendamisega või keeleõppega, on toodud välja ka kõne arengu hindamise/uurimisega seotud aine (vt HTEP.02.094 Kõne uurimise seminar TÜ eripedagoogika ja logopeedia magistriõppekavas). Kõne arengu hindamine on oluline oskus keeleõppe sobiva raskusastme määramiseks, seega individualiseerimiseks. Aines *FLEE.08.056 Suuline kõne* ei tegelda küll otseselt keelepädevuse toetamise oskuste kujundamisega, kuid aine sisu toetab seda kaudselt. Nimelt selleks, et rakendada kommunikatiivseid keeleõppemeetodid, peab õpetaja olema teadlik suulise ja kirjaliku kõne erinevustest. Samuti olgu mainitud, et ainetes, kus on mainitud logopeedilist teraapiat või kommunikatsioonipuudeid (SHHI.03.024 Logopeedia praktika haridusasutuses, SHHI.03.019 Arengulised keelepuuded) ja mitte

otseselt keeleõpet, kujundatakse tulevaste logopeedide pädevusi õpetada lastele, sh mitmekeelsetele keelevahendeid ja kujundada nende kasutamisoskust.

Bakalaureusetaseme õpe

Mõlema ülikooli bakalaureuse õppekavas on eraldi aine mitmekeelsuse/-kultuurilisuse kohta, sh TÜ-s rõhuga keele omandamisel ja keelelise arengu toetamisel mitmekeelsuse kontekstis, TLÜ-s üldisemalt mitmekultuurilise õpikeskkonna kujundamisest. TÜ õppekavas on 16 EAP mahus aineid, kus antakse teadmisi ja kujundatakse tulevaste eripedagoogide ja/või logopeedide oskusi keelelise arengu hindamiseks ja toetamiseks. TLÜs on sarnase suunitlusega aineid 9 EAP mahus.

Lisaks on TÜ õppekavas kaks üldpedagoogiliste pädevuste kujundamisele suunatud ainet (SHHI.01.030 Suhtlemine ja tagasiside haridusorganisatsioonis ja SHHI.01.056 Õpetamine ja refleksioon eripedagoogikas), mille raames käsitletakse ka kultuuridevahelisi erinevusi õpikeskkonna kujundamisel haridusorganisatsioonis.

Magistritaseme õpe

TÜ-s on 17 EAP mahus aineid, mille raames omandavad tudengid keelepädevuse hindamise ja kujundamise viise, sh on eraldi aine lõimitud aine- ja keeleõppest. Lõimitud aine- ja keeleõppe (vt ka Mehisto et al., 2010; Coyle et al., 2010) metoodika tundmine on mitmekultuurilises õpikeskkonnas töötavale tugispetsialistile Ühtse Eesti kooli visiooni silmas pidades hädavajalik, sest selle metoodika rakendamisel kujundatakse üheaegselt keele-, aine- ja õpioskusi. Eeltoodutele lisaks on TÜ magistriõppekavas ka 10 EAP mahus logopeedia praktikat haridusasutuses, kus teoreetilisi teadmisi rakendatakse juhendaja superviseerimisel. TLÜ magistriõppekavas on vaid 6 EAP mahus aine, kus kujundatakse kõnearengu toetamise pädevusi.

Teadavaolevalt on TLÜ magistriõppekava uuendamisel, uus õppekava kinnitatakse tõenäoliselt 2019.

KOKKUVÕTE JA JÄRELDUSED

Õpetajakoolituse ülesanne on koolitada spetsialiste, kes tulevad hästi toime muutuv haridusmaastikul. Ühtse Eesti kooli visiooni elluviimiseks vajame õpetajaid, kel on head teadmised mitmekeelsusest ja –kultuurilisusest ning õpilaste arengu toetamisest kultuuriliselt mitmekesisel klassis. Tugispetsialistide roll koolis on eelkõige nõustada ja toetada õpetajaid töös erivajadustega lastega. Et ka muukeelsest kodust pärit laps võib olla piiratud eesti keele oskuse või ka muu erivajaduse tõttu olukorras, kus vajab üldist, tõhustatud või erituge (<https://www.hm.ee/et/hariduslike->

[erivajadustega-opilaste-toetamine-oppekorraldus-ja-tugiteenused](#)), peab tugispetsialistide väljaõpe pöörama senisest enam tähelepanu ka erivajadusega muu-/mitmekeelsele lapsele. Eripedagoogika õppekavade analüüs näitas, et õppekavades (Tartu Ülikooli omas rohkem kui Tallinna Ülikooli õppekavas) on olemas ained, mis kujundavad pädevusi tööks mitmekultuurilises õpikeskkonnas. Tartu Ülikooli eripedagoogika bakalaureuseõppekavasse soovitame lisada valikainena mitmekultuurilist haridust käsitlev aine (nt HTPK.02.035 Multikultuuriline haridus), mis looks baasi juba konkreetsemate ainevaldkondade (keeleõpe, kõnearendus jm) teadmiste ja oskuste omandamiseks mitmekultuurilises hariduses. Tallinna Ülikooli magistriõppekavasse soovitame lisada teise keele õpetamise metoodikat/metoodikaid käsitlev aine. Samuti soovitame ainete õpetamise metoodikatele keskenduvates ainetes üle vaadata aine sisu ja väljundid, kas on vajalik ja võimalik sisse tuua eripära mitmekultuurilises õpikeskkonnas õpetamise kohta.

Kokkuvõttes võib öelda, et mõlema ülikooli eripedagoogika õppekavad sisaldavad muu-/mitmekeelsete õpilastega töötamiseks esmaste pädevuste kujundamist toetavaid aineid.

VIIDATUD ALLIKAD

- Coyle, D., Hood, P., & March, D. (2010). CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kasemets, L., Asser, H., Hannust, T., Rahnu, L. (2013). Uusimmigrantõpilaste õpiedukuse ja haridusvõimaluste uuring "Uusimmigrantõpilaste akadeemiline ja sotsiaalne toimetulek Eesti üldhariduskoolis". Toim. Liis Kasemets. Mind Park.
- Kirss, L., Kitsnik, M., Pedaste, M. (2019). Ühtne Eesti kool – vision tuleviku Eesti koolist. RITA-ränne projekti teemakokkuvõtte.
- Malva, L., Linde, M., Poom-Valickis, K., Leijen, Ä. (2018). OECD õpetaja pedagoogiliste teadmiste pilootuuringu Eesti raport. Tellija: Haridus- ja Teadusministeerium 2018. TLÜ, TÜ.
https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/oecd_opetaja_pedagoogiliste_teadmiste_pilootuuringu_eesi_raport_00_2.pdf
- Mehisto, P., Marsh, D., Frigols, M-J., Võlli, K., Asser, H., Kärema, T. (2010). Lõimitud aine- ja keeleõpe. Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed.
- Pulver, A., Toomela, A. (2012). Muukeelne laps Eesti koolis. Lõpparuanne. Tallinna Ülikooli Psühholoogia Instituut.
https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/veko_jxtk.pdf
- Pulver, A., Toomela, A. (2014). Muukeelne laps Eesti koolis: Jätkuuuring. LÕPPARUANNE. Tallinna Ülikooli Psühholoogia Instituut.
<https://dspace.ut.ee/handle/10062/62407>
- Täht, K., Konstabel, K., Kask, K., Rannikmäe, M., Rozgonjuk, D., Schults, A., Soobard, R., Tõugu, P., Vaino, K. (2018). Eesti ja vene õppekeele koolide 15-aastaste õpilaste teadmiste ja oskuste erinevuse põhjuste analüüs. Tartu Ülikool.
<https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:371820>